

MYSTICKÝ EGYPT

Olga
Krumlovská

Mystický Egypt

Vyšlo také v tištěné verzi

Vyrobeno pro společnost Palmknihy - eReading

Olga Krumlovská

Mystický Egypt – e-kniha

Copyright © Fortuna Libri, 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

MYSTICKÝ EGYPT

MYSTICKÝ EGYPT

Olga
Krumlovská

Fortuna
Libri

Text © Olga Krumlovská, 2019

Ilustrace © Natalie Krumlovská, 2019

Cover design © Žofie Vránová, 2020

Ilustrace na obálce, předšládkách a na stranách 3, 11 a 47

© shutterstock/ Krystishka/ matrioshka/ Eroshka/ artform, 2020

Vydalo nakladatelství Fortuna Libri Publishing

www.fortunalibri.cz

Odpovědná redaktorka Nicole Škorpilová

První vydání

Tato kniha je fiktivní dílo. Jména, postavy, zaměstnání, organizace, místa a události, které vysloveně nespádají do veřejné domény, jsou buď výtvar autorčiny představivosti, nebo byly použity fiktivně. Jakákoliv podoba s žijícími či mrtvými osobami, událostmi a lokalitami je čistě náhodná.

Všechna práva vyhrazena

Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována, ukládána v jakémkoliv vyhledávacím systému nebo přenášena v jakémkoliv formě ani elektronickými, mechanickými, kopírovacími, nahrávacími a jinými prostředky bez předchozího souhlasu vydavatelů.

ISBN 978-80-754-6265-7 tištěná kniha

ISBN 978-80-754-6305-0 ePub

ISBN 978-80-754-6306-7 MOBI

ISBN 978-80-754-6307-4 PDF

OBSAH

Úvod – Kněží z Atlantidy	7
Nejmocnější egyptští bohové	13
Posvátná zvířata a kult kočky	49
Léčitelství a mocné amulety	89
Božské horoskopy	111
Faraonové a jejich pyramidy	187
Tajemná města a pohřebiště	203
Příběhy od Rudého moře	219

ÚVOD

KNĚŽÍ Z ATLANTIDY

Zachránili se, když se bájná země propadla do moře. Tito nesmírně vzdělaní lidé se uchýlili do Egypta a přinesli s sebou vědomosti nejvyspělejší země té doby. Za svou slávu a obdiv, se kterými vzhlížíme k dávné egyptské civilizaci, vděčí říše faraonů právě jim – kněžím ze Sais. I když se tito kněží zasloužili o rozkvět Egypta, mnohá tajemství si velmi pečlivě chránili, předávali si je z pokolení na pokolení a byli vázáni mlčenlivostí. Poznatky o Atlantidě by si nejspíš odnesli do hrobu, kdyby nebylo slavného řeckého myslitele Solóna a jeho příbuzného, ještě slavnějšího Platóna, který vše zaznamenal.

Solónovi se podařilo během svého pobytu v Egyptě vyprovokovat k vyprávění jednoho ze starých kněží Sonchise ze Sais. Šel na to lstí. Vyprávěl s velkým zanícením o svém Řecku, o jeho úžasné historii, vychvaloval svou zemi tak, až starý kněz nevydržel a začal povídat o zemi mnohem slavnější, mocnější a vyspělejší. Kněží pak dokonce ukázali Solónovi psané dokumenty, týkající se Atlantidy. Podle nich byla tato země 9 tisíc let před setkáním Solóna se Sonchisem obávanou velkou říší, která ohrožovala svými výboji celé Středomoří. Nejenže čile obchodovala se středomořskými přístavy,

ale pokoušela se i jednotlivé země podmanit. Nejspíš by se jí to podařilo, kdyby ji neodrazili Athéňané. Podle Platóna sídlila Atlantida za Herakleovými sloupy, což je dnešní Gibraltar, a byla velká jako Libye společně s Malou Asií. Kam jinam by se vešel tak obrovský ostrov než do Atlantiku? A nemohl být ani příliš vzdálený. Jak daleko by dopluli ti, kdo zkázu přežili, bez jídla a pití, když zachraňovali holé životy?

Teorií o bájně Atlantidě existuje mnoho, některé z nich jsou šílené, zejména ta o Atlantidě na Antarktidě. Nejvíce Atlanťanů se zachránilo v dnešním jižním Španělsku. Archeologové objevili v národním parku Doñana město přesně podle Platónova popisu, jak vypadalo hlavní město Atlantidy. Nebyla to ale pravá Atlantida, město si postavili zřejmě Atlanťané, kteří přežili, jako náhradu. Asi tak, jako si stavěli přistěhovalci v Americe svá evropská městečka a před název přidali New. Také atlantští kněží přišli do Egypta ze směru západní Sahary, a tak lze logicky vyloučit sever, východ a jih od Egypta jako směr, kde se mohla Atlantida nacházet. K tomu postačí selský rozum. Představte si, milý čtenáři, že se vám propadne země pod nohama do moře a vy si zachráníte holý život na nějaké bárce. Kam poplujete? Kde vylezete z vody po takovém šoku? Jistě na nejbližší pevninu! A tam budete bít hlavou o zem a děkovat bohům, že jste přežili. Nebo si řeknete: „Tak tady já nevylezu, nene! Popluju dál, abych zmátl za tisíce let historiky...?“ Vědcům někdy chybí obyčejný selský rozum a krapet znalostí z psychologie.

Podle mé teorie (taký jsem si nějakou udělala), jsou pozůstatky Atlantidy Kanárské a Azorské ostrovy. Na dně poblíž Azorských ostrovů byl v době velmi nedávné objeven a vy-

fotografován ve velké hloubce objekt, který svými rozměry a situováním podle světových stran odpovídá potopené pyramidě. Nabízí se otázka – je pyramida na dně moře starší než ty egyptské? Naučili Egypťany stavět pyramidy kněží z Atlantidy? Vzdálenost mezi Kanárskými a Azorskými ostrovy je menší než rozloha, jakou měl legendární ostrov mít. Mohly by to tedy klidně být vrcholky hor, které se z Atlantidy uchovaly. Tím by se vysvětlila záhada, proč původní obyvatelé Kanárských ostrovů Guančové byli vysocí modroocí blondýni, kteří žili horským životem a o námořnictví nic nevěděli. Odpovídali přesně popisu Platóna, jak Atlantané vypadali. Někdo by možná namítl, že by to mohli být potomci Vikingů! Jenže ti byli skvělí mořeplavci, zatímco domorodci z Kanárských ostrovů se plavit vůbec neuměli. Byli to horalé, žili v jeskyních a pásli své kozy. A další věc, která nahrává Kanárským ostrovům, je, že podnebí na Atlantidě bylo stabilní a úroda dvakrát do roka. Nemohu si tedy odpustit ironickou poznámku, která se týká teorie, že Atlantida byla Antarktida. Pravda – počasí na Antarktidě je skutečně stabilní – ale úroda dvakrát do roka? Leda by se sklízely rampouchy... A také rostliny a plodiny, které Platón uvádí, naznačují, že ze všech nejružnějších míst, kde všude mohla Atlantida být, jsou nejpravděpodobnější právě tyto ostrovy.

Zachránili se snad lidé vysoko v horách, které zůstaly trčet z oceánu jako ostrůvky? A žili tam izolovaní celá tisíciletí, protože se báli moře? „Bůh nás tady zapomněl,“ řekli kdy si původní obyvatelé Kanárských ostrovů Španělům, kteří ostrovy obsadili. Písmo Guančů nikdy nikdo nerozluštil, nepodobá se žádnému známému. Může to být snad písmo

atlantánské? A co Azorské ostrovy? Ty byly pusté a prázdné, když je Portugalci objevili. Jenže i tam archeologové našli důkazy o dávných civilizacích a dokonce jakési prastaré koleje v kameni, které vedly k moři. A tak podobně se poslední dobou objevují další a další zajímavé poznatky a nálezy, které ukazují na obrovský ostrov, který v těchto místech Atlantiku mohl být. Padla například i teorie, že si lodě starověku netroufaly za Herakleovy sloupy na oceán. Na mořském dně za Gibraltarem se našly prastaré kamenné kotvy z období opravdu dávných věků – možná až z dob Atlantidy. Ale ať už byla tato legendární říše kdekoliv, jedno je jisté – jedinečné poznatky této vzdělané a vyspělé civilizace s její zkázou neuhaslly, navázala na ně civilizace egyptská, která se stala stejně úžasnou, mocnou a na svou dobu vyspělou.

NEJMOCNĚJŠÍ
EGYPTŠTÍ BOHOVÉ

V žádné mytologii nenajdeme tak složitý systém bohů a démonů jako ve starém Egyptě. Propletenec legend a bájí je natolik zamotaný, že i samotní odborníci na tuto problematiku mají občas co dělat, aby se orientovali. Ne vždy se jim to však daří. A není divu. Mohou za to egyptští kněží, kteří si rádi pohrávali s osudy posvátných postav, jak se jim to právě hodilo. Uctívání bohové se měnili i podle vůle panovníka, který právě zasedl na trůn, lišili se od generace ke generaci a dokonce i od vesnice k vesnici. Někteří z bohů časem zanikli, aby byli opět vzkříšeni a posléze opět zapomenuti, jiní zase s malými úpravami přežili tisíciletí. Jaký byl základ mytologie?

DEVATERO BOHŮ

Devatero bylo významným společenstvím egyptských bohů. Představovalo skupinu devíti nejvýznamnějších bohů, znamenalo však také obecné společenství všech bohů. Devatero bohů postupně stvořilo celý svět. Ve starověkém Egyptě označovala číslice 3 plurál. Číslice 9, tedy 3 x 3, znamenala velké množství nebo všechno (tj. všichni bohové). Hlavním devaterem bohů bylo Velké devatero bohů z Iumu (řeky Héliopolis). Nejprve byl prabůh Atum. Atum byl někdy ztotožněn s bohem Re (Re-Atum, Atum-Ra). Po jeho samooplození vznikla první dvojice – bůh vzduchu Šu a bohyně Tefnut. Z jejich spojení povstala další dvojice Geb (země) a Nut (nebeská klenba). Potomky Geb a Nut jsou Usir (Osiris), Sutech (Seth), Eset (Isis) a Nebthet (Nephtys). K devateru

byl přiřazen Hor (Haruer), syn Usirův a Esetin. V Textech pyramid lze nalézt Velké devatero, Malé devatero, Obojí devatero či Sedm devater. Devatero se stalo hlavním společenstvím bohů, složení skupiny se ale měnilo. Různé varianty složení Devatera existovaly v místních náboženských kultech. Hlavní bůh daného místa stál většinou v čele, místo boha Re. Dokonce se měnil i počet bohů v Devateru. Symbolicky devatero obsáhlo všechny bohy uctívané ve starověkém Egyptě. Důležité postavení měla Trojice bohů. Trojice znamenala rodinu. Nejznámější trojici tvořil otec – Usir, matka – Eset a syn – Hor.

Toto jsou jen někteří z nejuznávanějších bohů starého Egypta...

AKER

Bůh země Aker byl zosobněním východního a západního horizontu, které znázorňovaly vchod a východ z podsvětí. Bohyně Aker byla znázorněna dvěma lvy sedícími k sobě zády nebo pruhem země se lví nebo lidskou hlavou na každém konci, jednou otočenou k východu a druhou k západu.

AMENTET

Byla staroegyptskou bohyní západu. Byla zobrazována jako žena v bílých šatech a na hlavě měla sedícího sokola. Ač nebyla nikdy oficiálně uctívána, zmínky o ní se objevují v mnoha chvalozpěvech i v pasážích Egyptské knihy mrtvých. Byla bohyní zemí na západ od Egypta, reprezentovala

těž nekropole západně od Nilu. Byla družkou boha Aqena, který byl průvodcem Rea na jeho každodenní plavbě podsvětím a ochráncem jeho noční lodi Mesektet.

AMON

V období Nové říše získal Amon nejvyšší postavení mezi bohy. Takového významu nabyl zejména díky úspěchu thébských vládců, kterým se po období rozvratu podařilo znovu sjednotit Egypt a celý jej ovládnout. Na Bílé kapli faraona Senusreta I. v Karnaku je popisován Amon jako „král bohů“. Významné postavení získal Amon také díky sloučení se starobylým slunečním bohem Reem, a tak vznikl nám známý bůh bohů Amon-Re. Jméno Amon znamená „Skrytý“, byl obvykle znázorňován v lidském těle s korunou s dvojicí vysokých per. Byl také představován jako beran s rohy směřujícími dovnitř, k hlavě. Jeho manželkou byla supí bohyně Mut a jejich potomkem byl měsíční bůh Chonsu.

AMUNET

Je v egyptské mytologii první bohyně. Je členkou Osmera a partnerkou boha Amona. Ve 12. dynastii byla zastíněna bohyní Mut, přesto byla uctívána zvláště v okolí Vesetu (Théb) jako ochránkyně faraona.

ANAT

Bohyně války Anat chránila faraona v bitvě. Proto byla znázorňována s kopím, oštěpem a štítem. Anat nosila také vysokou korunu nahoře zdobenou pery. Pochází ze Syropalestiny – byla bohyní Kannanejců a Féníčanů. Bohyně Anat byla

sestrou nebo dokonce manželkou nejvyššího boha Féničanů Baala. Tato bohyně je důkazem toho, že Egypťané přejímali také některá božstva okolních národů.

ANUP

Anup byl starověký bůh balzamování a hřbitovů v době počátků Staré říše, než se stal bohem mrtvých Usir. Jemu náležely modlitby za přechod zesnulých do posmrtného života. I později pomáhal při rozsudcích smrti a doprovázel zesnulé k trůnu Usira – k rituálu vážení srdcí. Anup byl znázorňován jako šakal nebo muž se šakalí hlavou. Kněží, kteří připravovali těla k pohřbu, nosili šakalí masky představující tohoto boha.

ASTARTE

Tato bohyně se velmi podobá bohyni Anat. Je také spojována s válkou, především s koňmi a válečnými vozy, a proto k ní byly vznášeny prosby o ochranu panovníka ve válce. Do období 18. dynastie se o jejím kultu v Egyptě nevyskytuje žádná zmínka. Obvykle byla zobrazována jako nahá žena s korunou atef nebo s býčími rohy na hlavě, jak jede na koni. Byla považována za manželku Sutecha a dceru Rea nebo Ptaha.

AŠ

Aš je starověký egyptský bůh oáz a vinic západního Nilu. Byl uznáván zejména jako bůh kmenu Libu a Tinhu, kteří byli zvaní jako „lidé oázy“. Následně byl znám jako „Pán Libye“. V egyptské mytologii byl Aš přisuzován k Setovi,

bohu pouští. První známá zmínka o Ašovi pochází z období 2. dynastie, kdy byl uctíván jako ochránce královského majetku (z důvodu spojení se Setem) a v Dolním Egyptě se stal ochráncem královské rodiny. Byl velmi uctíván až do 26. dynastie. Je zobrazován jako muž s hlavou některého pouštního tvora lva, supy, jestřába, hada nebo má hlavu neznámého zvířete, kterou mívá také Set.

ATUM

Atum byl samozplazeným bohem stvořitelem, který povstal z pravod chaosu Num, aby vytvořil prvotní pahorek země a dal vzniknout prvkům ve vesmíru. Jako hlava tzv. Enneady (Devatera bohů) měl titul „Pán hranic oblohy“. Jeho kulturním střediskem byla Héliopole. Atum byl často spojován s královskou mocí a věřilo se, že právě on vynáší mrtvé panovníky z pyramid ke hvězdám. Později začal být ochráncem všech zesnulých na jejich cestě k posmrtnému životu.

BABA

Egyptané věřili, že Baba zabíjí lidi a živí se jejich vnitřnostmi. Tento bůh byl spojován s agresivitou – zejména panovníků. To Baba je hnal ke krutosti. Věřilo se, že tento bůh ovládá hady, dokáže zastavit jejich útok, ovládá temnotu a rozbouřené vody. Byl znázorňován jako pavián.

BASTET

Bohyně Bastet byla ztělesnění rafinované ženskosti. Tak jako u každé ženy či kočky, v jejíž podobě bývala zobrazována, i u Bastet se za jejím klidem skrýval netušený temperament,

který ji mohl změnit v obávané stvoření. Původně se jednalo jen o místní božstvo – bohyně Bastet chránila město Tell el-Basta ležící v severovýchodní deltě. Díky prohlubování vztahů mezi jednotlivými oblastmi země se Bastet stávala známější. První svatyně bohyně Bastet vznikla v Tell el-Bastě v období Staré říše za vlády Pepiho I. Velkého významu se těšila zejména za vlády 22. dynastie, která pocházela z tohoto města a zvolila si ho jako své rezidenční město.

BEHDETEJ

Je staroegyptský bůh a současně ochranný symbol užívaný od nepaměti panovníkem. Tento bůh byl znázorňován nejprve v podobě sokola, později jako okřídlená sluneční koule. V době Staré říše byl nazýván Behdet, což je odvozeno od egyptského slova behedu – trůn. Měl tedy úzký vztah k trůnnímu místu panovníka, byl zobrazován nad hlavou krále jako symbol jeho moci a nedotknutelnosti, v pozdějších dobách se objevuje symbol tohoto boha nad vstupem do posvátných míst. Od Střední říše se jméno mění na Behdetej.

BES

Byl to takový lidový būžek – trpaslík se lvími rysy. V období Staré říše o něm není žádná zmínka a ani za Střední říše ještě nebyl příliš známý. Jeho ochranné síly se lid začal dovolávat až v období Nové říše a postupně se stal Bes plnohodnotným bohem a začaly se mu stavět svatyně. Od vlády 6. dynastie se na stěnách některých hrobů objevují roztančené postavičky, které jsou tomuto bohovi podobné. V období Nové říše byl oblíben zejména řemeslníky v Dér el-Medíně.

DUAMUTEF

Je to pohřební bůh, jeden ze čtyř synů Horových. Je bohem spojovaným s jednou ze světových stran – východem, s východním větrem a také s ochranou těla zemřelého – jeho žaludku, vyjímaného při balzamovacích obřadech a ukládaného do kanopy s uzávěrem v podobě hlavy Duamutefa. Zobrazován byl zpravidla jako pes nebo šakal, někdy měl i zcela lidskou podobu.

ESET

Stejně jako Hathor byla i Eset bohyní matkou, byla to matka Hora. Eset kojící Hora v podobě bronzových sošek z Pozdního a Řecko-římského období, připomíná křesťanské ikony matky s dítětem. Eset byla znázorňována s hlavou ozdobenou trůnem nebo slunečním kotoučem, rámovaným kravími rohy. Často byla také vyobrazována s velkými ochrannými křídly. Eset byla součástí Enneady v Héliopoli jako manželka Usira a matka Hora. Její nejznámější kultovní centrum leželo na ostrově Fílé – na jižní hranici Egypta blízko Asuánu. Eset byla úzce spojena s kouzelnictvím a magií. V mýtech se často mluví o její schopnosti léčit a přeměňovat se do jakékoliv podoby, kterou právě potřebuje. Eset měla dvě důležité úlohy – byla „Velkou bílou prasnicí z Héliopole“ a „Eset-krávou“, která způsobila zrození svatého býka Api-se z Memfidy. Její uctívání se rozšířilo za hranice Egypta do Sýrie, Palestiny, Řecka i po celém Římském impériu. Byla uctívána až do příchodu křesťanství.

GEB

Jako božské zosobnění země byl Geb bohem úrody. Proto byl někdy zobrazován v zelené barvě s květinami vyrůstajícími z jeho těla, ale často byl také znázorňován ležící pod ohnutým tělem bohyně oblohy Nut. V mýtu O stvoření Héliopole byli Geb a Nut dětmi boha Šua a bohyně Tefnut. Byli to milenci, které jejich otec Šu (bůh vzduchu) násilím rozdělil. Geb byl také zobrazován v lidském těle, někdy se vztyčeným pyjem. Geb příležitostně nosil červenou korunu Dolního Egypta, ale častěji míval hlavu ozdobenou bílou husou. Jeho dcera Eset byla proto občas označována jako „Husí vejce“. I ona měla – stejně jako Šu – ke Gebovi záporný vztah. Zemětřesení považovali staří Egypťané za Gebův smích.

HAPI

Hapi byl staroegyptský bůh záplav a úrodnosti. Jeho každoroční záplavy na řece Nil přinášely do polí bahno, které bylo důležité pro bohatou úrodu. Jeho jméno znamená v překladu „plynoucí“, což odkazuje na řeku Nil, která se v předdynastické době mohla jmenovat Hapi. Někdy byl dokonce nazýván Pánem Nilu nebo Pán ryb a vodních ptáků. Hapi je zobrazován jako muž s dlouhými vlasy, falešným vousem, velkým břichem a prsy, které znázorňovaly plodnost Nilu. Jeho kůže měla modrou nebo zelenou barvu připomínající vodu. Ostatní součásti jeho zobrazení se měnily v závislosti na regionu. V Dolním Egyptě byl vyzdoben rostlinami papyru a doprovázen žáby, které se v regionu vyskytovaly a byly jeho symbolem. Zatímco v Horním Egyptě byl zpodobňován s rostlinou lotosu a krokodýly. Hapi byl často zobrazen,

jak nese jídlo či vylévá vodu z amfory. Mohl být vyobrazen také jako hroch. Při párování božstev se začal Hapi objevovat s manželkou jménem Meret, mnohem častěji však byla za jeho manželku považována ochranná bohyně země: v Horním Egyptě Nechbet a v Dolním Egyptě Vadžet. V pozdějších dobách mu byla za manželku prisouzena Naunet.

Nilské záplavy byly nazývané „Hapiho příchod“. Díky úrodnosti byl považovaný za pečujícího otce, rovněž byl brán jako „přítel Geba“, boha země. Věřilo se, že Hapi žije v jeskyni u pramene Nilu, který se nacházel blízko Asuánu. Kult Hapiho byl uctíván hlavně na ostrově Elefantina. Zdejší kněží prováděli rituály, aby zajistili každoroční úrodné záplavy. Během 19. dynastie byl Hapi často zobrazován jako pár postav, které drží stonek dvou rostlin, reprezentujících Dolní a Horní Egypt – papyrus a lotos. Tato symbolika je často zachycena na podstavcích sedících soch faraonů.

HATHOR

Bohyně matka Hathor, byla spojována s láskou, plodností, hudbou, tancem a také alkoholem. Někdy byla znázorňována ve tvaru krávy nebo jako žena s kravskými rohy. Pokud byla zobrazena v lidském těle, mohla mít hlavu zdobenou kravskými rohy, rámuujícími sluneční kotouč, nebo se sokolem sedícím na náhrdelníku. Byla také bohyní oblohy – byla považována za obrovskou krávu rozkročenou nad nebesy, jejíž nohy vyznačují čtyři základní body. V různých podobách byla Hathor ctěna jako „Paní západu“, „Paní západního pohoří“, „Paní města Byblu“, „Paní tyrkysu“ a „Paní fajánsu“. „Západ“ nebo „západní pohoří“ odpovídá západu slunce

a v analogii říši mrtvých. Byblos bylo přístavní město na libanonském pobřeží, které mělo velký význam pro egyptský obchod. Dováželo se sem především cedrové dřevo, protože v Egyptě nerostly stromy vhodné pro stavbu lodí a velkých budov.

Stejně jako Eset byla Hathor považována za matku soko-
lího boha Hora a také za matku krále, který byl ztotožňován
s Horem. Její jméno znamená „Horův dům“. Nápisy v Ho-
rově chrámu v Edfu se zmiňují o svatbě Hathor s Horem.
Hathor v podobě krávy bývá občas znázorněna při kojení
krále, kterému se takový způsob výživy velmi líbí. Příkla-
dem je socha faraona 18. dynastie Amenhotepa II. (1427–
1400 př. n. l.) nalezená v Dér el-Bahrí. Hlavním kultovním
centrem bohyně Hathor byla Dendera. Slavnosti na její po-
čest byly poměrně zhýralé. Znakem jejího kultu bylo sistrum
(chřestítka), kterým se při rituálech potřásalo. V Denderě se
zachoval chrám datovaný do Řecko-římského období, který
je zasvěcen triádě Hathor, Hor a Ihej – Hathorin syn, chřestí-
cí systrem na její počest.

HEH

Je to egyptský bůh prostoru a času. Patřil do skupiny Osme-
ra. Představoval nekonečnost vzdušného prostoru a času, byl
uctíván jako dárce nesmrtelnosti, později byl bohem větru.
V této funkci byl spojován s bohem vzduchu Šuem. Za man-
želku měl bohyni Hauhet. Egypťané ho zobrazovali v lidské
podobě s hlavou žáby, někdy jako paviána, který zdraví vy-
cházející Slunce. Také nosil posvátný symbol života anch
a v každé ruce palmový list.